

De winsten van zorginstellingen in de regio Assen

Prof. Dr. Jeroen Suijs, hoogleraar financial accounting, vakgroep accounting,
jeroen.suijs@tilburguniversity.edu

Prof. Dr. Harrie Verbon, hoogleraar openbare financiën, vakgroep economics,
h.a.a.verbon@uvt.nl, www.harrieverbon.nl

Universiteit van Tilburg.
Warandelaan 2
5037 AB Tilburg

5 juli 2017

Ruim tien jaar geleden werd in Nederland, met de nieuwe basisverzekering, marktwerking in de zorg op grote schaal ingevoerd. Marktwerking kan verantwoord zijn als cliënten relatief eenvoudig aan informatie kunnen komen over prijzen en de inhoud van de zorg.

Bij marktwerking is het maken van winsten of verliezen onvermijdelijk en zijn winsten noodzakelijk voor het aanleggen van buffers voor slechte tijden. Recent (zie Suijs en Verbon, 2016) hebben wij onderzoek gedaan naar de financiële gegevens van een groot aantal zorginstellingen. De gegevens, die we daarbij gebruikten, waren afkomstig van de dataset DigiMV 2014 en 2015 op de website www.jaarverslagenzorg.nl. In 2015 werd een groot deel van de langdurige zorg, die in 2014 nog gefinancierd werd uit de AWBZ, gedecentraliseerd naar de gemeenten.

Wij vonden dat de gemiddelde netto winstmarge van de beschouwde zorginstellingen tussen 1% en 2% lag, met een uitschieter naar gemiddeld 3,5% voor de GGZ. Dergelijke winstmarges zijn niet uitzonderlijk, maar als we naar de spreiding keken bleken er grote verschillen tussen zorginstellingen te zijn. Sommige, veelal relatief kleine, zorginstellingen bleken in staat te zijn exorbitant hoge winsten te maken van soms meer dan 40% op de omzet. Voor grotere instellingen (zowel stichtingen als BV's) waren de gemiddelde winstmarges lager.

Op verzoek van de Rekenkamer Assen hebben wij de analyse, die we gemaakt hebben voor Nederland, voor de regio Assen overgedaan. Wij hebben de zorgondernemingen in beschouwing genomen die actief zijn in de segmenten geestelijke gezondheidszorg (GGZ), maatschappelijke opvang/vrouwenopvang (MOVO), gehandicaptenzorg (GHZ), verpleging, verzorging en thuiszorg (VVT).¹

De beschouwde zorgondernemingen zijn aangeleverd door de rekenkamer Assen. Zie het rechterpaneel van tabel 1 voor een specificatie.

Tabel 1. Selectie steekproef over 2014 en 2015

	NL	Assen	Zorgondernemingen regio Assen	2014	2015
			aangeleverd door RK	198	198
financiële informatie beschikbaar in DigiMV	2804	104		52	52
financiële informatie handmatig verzameld	0	34		16	18
negatieve activa en/of omzet	-63	0	geen financiële informatie	130	128
Ziekenhuizen, ZBC, RVC, kraamzorg	-654	-2		(66%)	(65%)
geen bv of stichting	-150	-13			
Totaal steekproef	1937	123			

Van de 198 aangeleverde zorgondernemingen was voor 68 (70) ondernemingen financiële informatie beschikbaar over 2014 (2015). In het linkerpaneel is informatie te vinden over alle zorginstellingen in Nederland die in DigiMV zijn opgenomen en wordt een vergelijking gemaakt

¹ Zorgondernemingen die actief zijn binnen meerdere segmenten uit GGZ, MOVO, GHZ en VVT zijn toegewezen aan het segment overig (OVG). Zorgondernemingen die geen informatie hebben gegeven in DigiMV over de segmenten waarin zij actief zijn, zijn toegewezen aan het segment 'geen info'.

met de informatie die in DigiMV over de regio Assen beschikbaar is. Een volledige lijst van de beschouwde zorgondernemingen in de regio Assen wordt in Appendix 3 gegeven.

Op basis van de beschikbare financiële informatie over de jaren 2014 en 2015, analyseren wij de financiële prestaties van zorgondernemingen voor Assen en Nederland en maken wij een vergelijking van deze prestaties om te zien of en op welke aspecten de regio Assen afwijkt van Nederland.

De financiële prestaties die wij beschouwen zijn de netto winstmarge en het netto rendement op vermogen. De nettowinstmarge is de nettowinst uitgedrukt als percentage van de omzet. Nettowinst is dat wat onderaan de streep overblijft voor de eigenaren van de zorginstelling en is gelijk aan de omzet minus operationele en financiële kosten en winstbelastingen. De netto winst wordt beïnvloed door de kapitaalstructuur van de zorginstelling, ofte wel, de wijze waarop de zorginstelling met eigen en vreemd vermogen is gefinancierd. Financiering met vreemd vermogen drukt de nettowinstmarge via de af te dragen rente. Een financiële maatstaf die de kapitaalstructuur buiten beschouwing laat is het rendement op het totale vermogen. Het rendement op het totale vermogen is gelijk aan de nettowinst plus rentekosten, uitgedrukt als percentage van het totale geïnvesteerde vermogen. Hierbij wordt in feite gekeken naar de totale financiële prestatie van de zorginstelling, ongeacht wie aan de financiering van de instelling heeft bijgedragen, de eigenaar of de verstrekkers van vreemd vermogen. Naast de nettowinstmarge zullen we daarom ook het rendement op het totale vermogen van de instellingen als indicator voor de financiële prestaties van zorginstellingen presenteren.

De winsten per sector: voor BV's en stichtingen

In tabel 2 worden voor de bovengenoemde sectoren en voor alle instellingen tezamen het aantal instellingen, de omzet, de netto winst en de netto winstmarge weergegeven voor Nederland en voor de regio Assen.

Omdat de Nederlandse databasis groter is dan de databasis voor de regio Assen, kunnen de financiële data van Nederland en Assen niet zonder meer met elkaar vergeleken worden. Als de netto winstmarge voor Assen lager is dan voor Nederland als geheel, dan kan men niet concluderen dat het 'representatieve' bedrijf in Assen een lagere winst heeft dan het representatieve bedrijf in Nederland. Daarvoor is het nodig om regio's uit Nederland met een vergelijkbare omvang als de regio Assen met de regio Assen te vergelijken. We hebben dat op een statistische wijze gedaan door een groot aantal malen regio's van dezelfde omvang als Assen uit de gehele database te halen en te vergelijken met de regio Assen. In de kolom 'score' in tabel 2 kan men een indruk krijgen van het resultaat daarvan. Als het percentage 'score' in de buurt van 100% is, is het vrijwel zeker dat de financiële prestaties van de desbetreffende sector beter zijn dan de financiële prestaties van vergelijkbare zorgondernemingen in Nederland². Met deze toelichting als achtergrond blijkt uit tabel 2 dat de sectoren GGZ, MOVO, GHZ en de onderneming met taken in meerder sectoren ('multisegment') het slechter doen in de regio Assen dan in Nederland als geheel. Deze conclusie

² Zie verder Appendix 1 voor meer informatie over deze statistische methode.

geldt voor zowel de netto winstmarge als het rendement op het totale vermogen als prestatie criterium wordt gebruikt.

Tabel 2a. Gemiddelde omzet, winsten en winstmarges per sector in 2014 en 2015^{*)}

	Nederland					Regio Assen					
Sector	N	Omzet	Netto winst	Netto Marge	Beste 10%	N	Omzet	Netto winst	Netto Marge	Beste 10%	Score ^{**)}
GGZ	356	21,4	0,74	3,47	48,77	28	29,6	0,04	0,13	15,73	6%
MOVO	60	10,3	0,34	3,32	14,60	7	14,1	0,20	0,74	4,01	17%
GHZ	330	37,7	0,79	2,11	22,30	17	106,5	1,54	1,45	21,19	19%
VVT	916	27,7	0,45	1,63	14,38	29	36,8	1,29	3,51	16,26	99%
Multisegment	220	73,4	0,85	1,15	13,78	29	101,0	-0,06	-0,06	10,74	6%
Geen info	89	125,5	2,20	1,76	18,61	15	16,2	0,42	2,61	30,08	90%

^{*)} Omzet en netto winst is gemiddeld per sector in miljoenen euro's. Netto marge is de gemiddelde netto winstmarge per sector; zie voor definitie in de tekst. ^{**)} Score vergelijkt de nettowinstmarge van de regio Assen met een willekeurige steekproef uit Nederland in dezelfde sector en van dezelfde omvang als regio Assen. Score geeft de kans weer dat regio Assen een hogere nettowinstmarge heeft dan de willekeurige steekproef uit Nederland. Voor een meer gedetailleerde uitleg zie Appendix I.

Tabel 2b. Gemiddeld financieel vermogen, rendement en omzet per sector in 2014 en 2015^{*)}

	Nederland					Regio Assen					
Sector	N	Omzet	Totale activa	Rend	Beste 10%	N	Omzet	Totale activa	Rend	Beste 10%	Score ^{**)}
GGZ	356	21,4	18,4	5,74	114,19	28	29,6	24,7	2,07	34,27	9%
MOVO	60	10,3	5,0	5,45	40,53	7	14,1	9,4	0,88	9,24	14%
GHZ	330	37,7	30,0	4,07	52,43	17	106,5	80,4	3,66	23,65	30%
VVT	916	27,7	24,9	3,57	29,70	29	36,8	20,0	7,67	122,92	100%
Multisegment	220	73,4	52,0	2,98	39,47	29	101,0	65,6	0,83	32,63	3%
Geen info	89	125,5	121,5	4,01	77,06	15	16,2	16,5	18,52	311,90	100%

^{*)} Omzet en totale activa is gemiddeld per sector in miljoenen euro's. 'Rend' is het gemiddelde rendement op het totale vermogen per sector. ^{**)} Score vergelijkt rendement op totale vermogen van de regio Assen met een willekeurige steekproef uit Nederland in dezelfde sector en van dezelfde omvang als regio Assen. Score geeft de kans weer dat regio Assen een hogere nettowinstmarge heeft dan de willekeurige steekproef uit Nederland. Voor een meer gedetailleerde uitleg zie Appendix I.

Om een beter beeld te krijgen van de uitschieters in positieve zin, worden in tabel 3a voor de zorginstellingen die georganiseerd zijn als een BV, de tien zorg-BV's gepresenteerd met de hoogste winsten op het zorgbudget in 2014 en 2015. In tabel 3b worden dezelfde gegevens gepresenteerd voor de stichtingen. Zoals in tabel 3a te zien is, hebben deze zorg-BV's een winstmarge van tussen de 10% en de 32%. Bij de bedrijven DZNN en Statera Jeugd en Gezin lijken deze hoge winstmarges structureel. Een ander opvallend element in tabel 3a is dat de

omzetten van de meest winstgevende zorg-BV's betrekkelijk laag zijn.³ De gemiddelde omzet van alle zorginstellingen tezamen in de regio Assen, is volgens tabel 2 ruim 50 miljoen euro per instelling, maar de gemiddelde omzet van de tien zorg-BV's met de hoogste winsten is iets meer dan een miljoen euro.

Tabel 3a. De 10 hoogste winsten van zorg BV's in euro's over 2014 en 2015

Naam	Plaats	KvK	Netto winstmarge	Netto winst	Omzet
DZNN (2014)	Joure	51968126	32,5%	321.000	989.000
Statera Jeugd en Gezin (2014)	Leek	1136982	27,8%	94.153	339.285
DZNN (2015)	Joure	51968126	27,7%	274.000	989.000
Ko-Bus BV (2014)	Zeijerveen	53006151	27,6%	299.442	1.085.263
De Buurtzuster (2014)	Roden	55480845	16,1%	254.288	1.578.400
Ko-Bus BV (2015)	Zeijerveen	53006151	15,7%	198.993	1.266.991
Cultureel Maatschappelijk Zorgbureau (2014)	Groningen	55250920	14,5%	41.443	285.268
Connecting Hands - Prozorg BV (2015)	Leeuwarden	1108725	14,3%	428.470	3.002.325
Statera Jeugd en Gezin (2015)	Leek	1136982	12,2%	53.527	437.597
Molendrift B.V. (2015)	Groningen		10,0%	421.687	4.227.659

Tabel 3b. De 10 hoogste winsten in euro's van zorg-stichtingen over 2014 en 2015

Naam	Plaats	KvK	Netto winstmarge	Netto winst	Omzet
Residentie Buitenzorg/Schiphuis-Piel (2014)	Groningen	2088757	19,6%	394.878	2.018.367
Eleos, gereformeerde ggz (2015)	Amersfoort	32078404	15,6%	5.760.788	36.855.313
Residentie Buitenzorg/Schiphuis-Piel (2015)	Groningen	2088757	12,9%	248.487	1.919.611
Fier Fryslan (2015)	Leeuwarden	41000503	11,0%	2.449.293	22.350.057
Stichting Bezzinn (2014)	Assen	4067432	10,3%	789.722	7.684.897
Stichting Plekzat (2015)	Alteveer	1144972	9,3%	80.917	869.828
Fier Fryslan (2014)	Leeuwarden	41000503	8,5%	1.636.722	19.204.215
Stichting Goed Geregeld (2015)	Groningen	2099868	7,3%	82.644	1.130.597
Woon- en Zorgcentrum de Westerkim (2015)	Hoogeveen	41017511	6,6%	558.755	8.521.560
Stichting Yorneo c.s. (2015)	Assen	4062063	5,6%	1.712.346	30.576.174

Volgens tabel 3b zijn er twee stichtingen die van jaar op jaar hoge winsten behalen, namelijk Residentie Buitenzorg/Schiphuis-Piel en Fier Fryslan. Fier Fryslan is een relatief grote instelling met een omzet van rond de 20 miljoen euro. De omzetten van de meest winstgevende stichtingen zijn evident hoger dan die van de meest winstgevende zorg-BV's.

³ In de tabel is niet opgenomen het bedrijf Handicare Trapliften uit Heerhugowaard dat met een omzet van 26 miljoen euro een netto winst boekt van 4,7 miljoen euro (18,1%). Hoewel gemeente zaken doet met dit bedrijf, is het wat de zorgsector betreft atypisch omdat het apparatuur, maar geen zorgdiensten levert.

Tabel 3 laat zien dat de best presterende BV's hogere netto winstmarges behalen dan de best presterende stichtingen. De stichtingen hebben echter aanzienlijk hogere omzetten dan de BV's; gemeten in euro's vloeit er meer zorggeld naar de winsten van stichtingen dan naar de winsten van BV's.

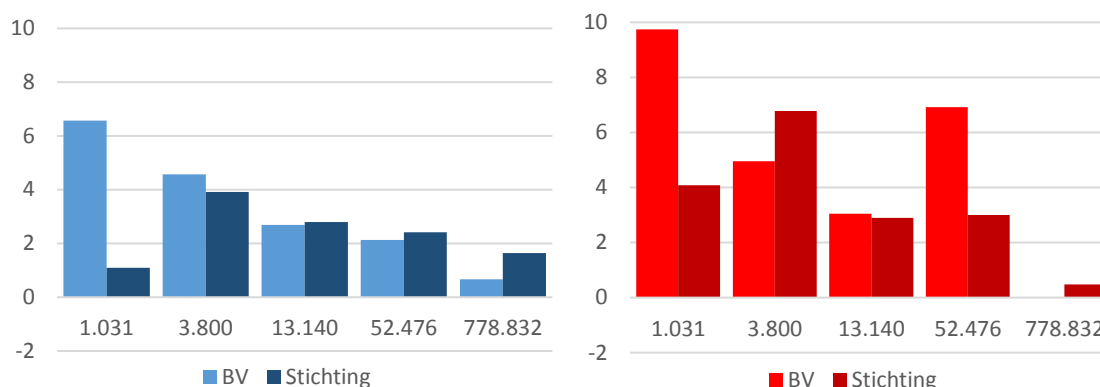
Winsten naar omvang en type van de zorginstellingen

Om een beter beeld te krijgen van de samenhang tussen omzet en winstgevendheid van de zorginstellingen zijn in figuur 1a de zorgondernemingen onderverdeeld in vijf groepen, te beginnen bij een lage omzet, en is voor iedere groep de gemiddelde netto winstmarge van de instellingen grafisch weergegeven, zowel voor Nederland als voor de regio Assen. In figuur 1a zien we dat in Nederland BV's een hogere winstmarge kennen dan stichtingen, behalve bij de allergrootste zorg-BVs (omzet gemiddeld 778,832 miljoen euro). In de regio Assen is dat echter minder eenduidig: stichtingen met een omzet tussen de 1,011 en 3,800 miljoen euro presteren aanzienlijk beter dan BV's van dezelfde omvang. De met de omzet dalende winstmarges die we in Nederland zien, voor zowel BV's als stichtingen, vanaf een omzet niveau van 3,800 miljoen euro is minder duidelijk waarneembaar in de regio Assen. Voor de stichtingen in de regio Assen geldt wel dat de grotere stichtingen (omzet vanaf 13,140 miljoen euro) lagere netto winstmarges kennen.

Figuur 1b ordent de data uit figuur 1a op een iets andere wijze, namelijk door qua omvang vergelijkbare zorg-BV's en stichtingen in Nederland te vergelijken met die in de regio Assen. Om de onzekerheidsmarge van de verschillen aan te geven is weer de 'score' vermeld die aangeeft hoe groot de kans is dat de netto winstmarge in de regio Assen groter is dan in vergelijkbare regio's in Nederland. We zien dat vooral BV's met een omzet tussen 1,031 en 3,800 miljoen euro, en BV's met een omzet tussen 52,476 en 778,832 miljoen euro, een grotere netto winstmarge kennen dan in vergelijkbare regio's in Nederland als geheel. Bij de middelgrote BV's (omzet tussen 3,800 en 52,476 miljoen euro) is het verschil met vergelijkbare regio's minder groot. Het gevolg daarvan is dat de winstmarges van de grotere BV's in de regio Assen niet dalen met de omzet, zoals wel voor Nederland als geheel.

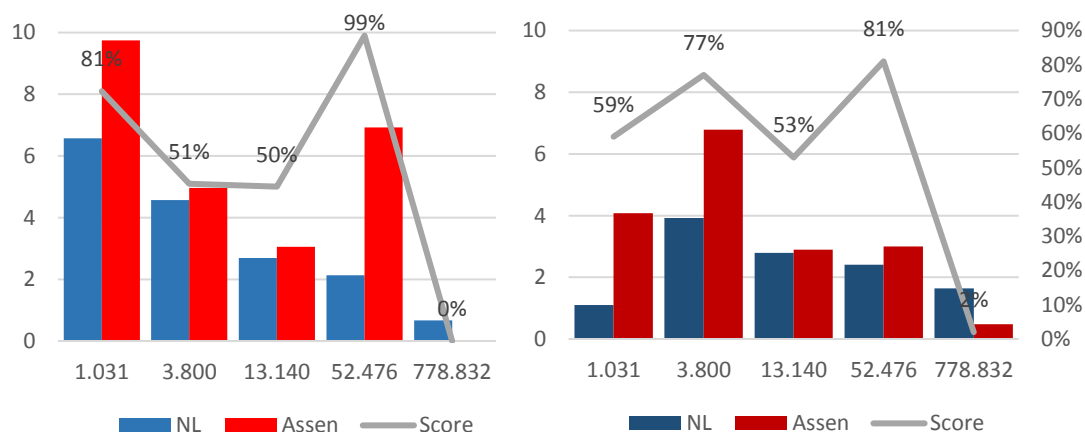
Stichtingen in de regio Assen tot een omzet van 778,832 miljoen euro kennen hogere winstmarges dan zorg-stichtingen in vergelijkbare regio's in Nederland. De winstmarges van stichtingen kennen in vergelijkbare regio's en in de regio Assen een dalend verloop vanaf een omzet van 3,800 miljoen euro, maar de daling in de regio Assen blijkt veel scherper te zijn dan voor vergelijkbare regio's. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de hoge netto winstmarge van stichtingen met een omzet tussen 1,031 en 3,800 miljoen euro.

Figuur 1a. Netto winstmarge zorginstellingen naar omvang (omzet in mln euro) en organisatievorm^{*)}

^{*)} Het linkerpaneel is de verdeling voor Nederland; het rechterpaneel voor de regio Assen

Figuur 1b. Netto winstmarge zorginstellingen naar omvang (omzet in mln euro) en organisatievorm^{*)}

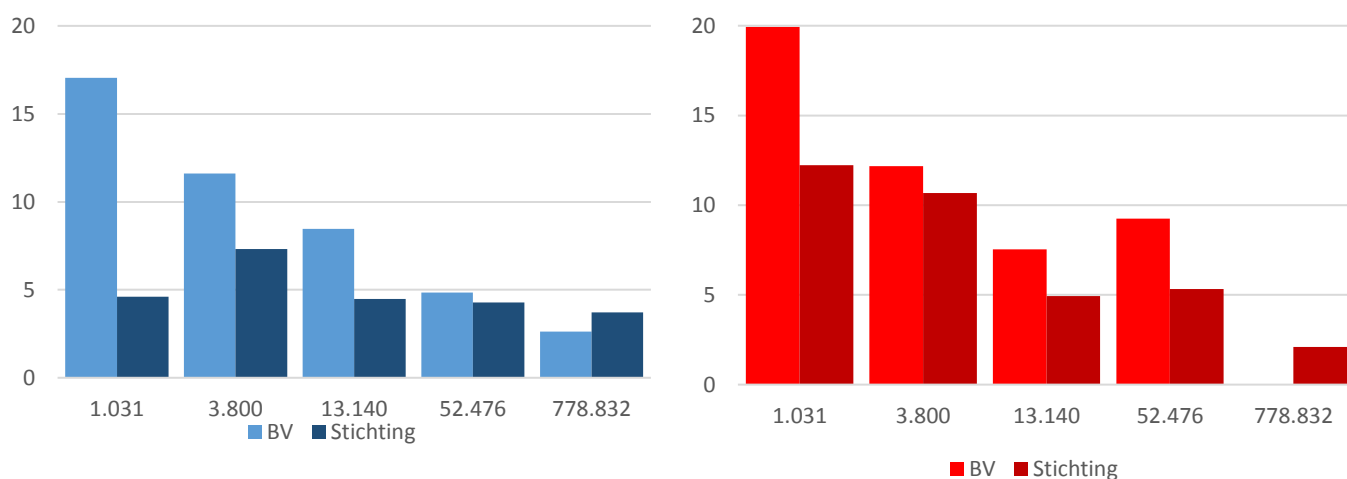
^{*)} Het linkerpaneel vergelijkt BV's, het rechterpaneel vergelijkt stichtingen

In plaats van de netto winstmarges kan ook het rendement over het totale vermogen als financieel prestatiecriteria worden genomen. De figuren 2a en 2b laten het resultaat hiervan zien. We zien in figuur 2a (linkerpaneel) dat voor Nederland als geheel het gemiddelde rendement van BV's daalt met de omzet, voor stichtingen geldt dat in mindere mate. Het gemiddelde rendement van zorg BV's in de regio Assen (figuur 2a, rechterpaneel) daalt minder geprononceerd omdat ook de relatief grote zorg-BV's (omzet tussen 52,476 en 778,832 miljoen euro) nog hoge rendementen weten te boeken. Zorg BV's in de regio Assen kennen hogere rendementen dan de stichtingen. Vooral bij de kleinste instellingen is dit verschil groot. Bij de allergrootste zorginstellingen geldt dat niet.

In figuur 2b zien we dat de gemiddelde rendementen van de zorg-BV's in de regio Assen veelal groter zijn dan de gemiddelde rendementen van zorgBV's in vergelijkbare regio's. De verschillen lijken niet erg groot. Opvallend is dat hier de kleinste zorgBV's, zowel in Nederland als geheel als in de regio Assen de hoogste rendementen kennen. Dit geldt ook als de netto winstmarge als indicator wordt genomen (zie figuur 1b, linkerpaneel).

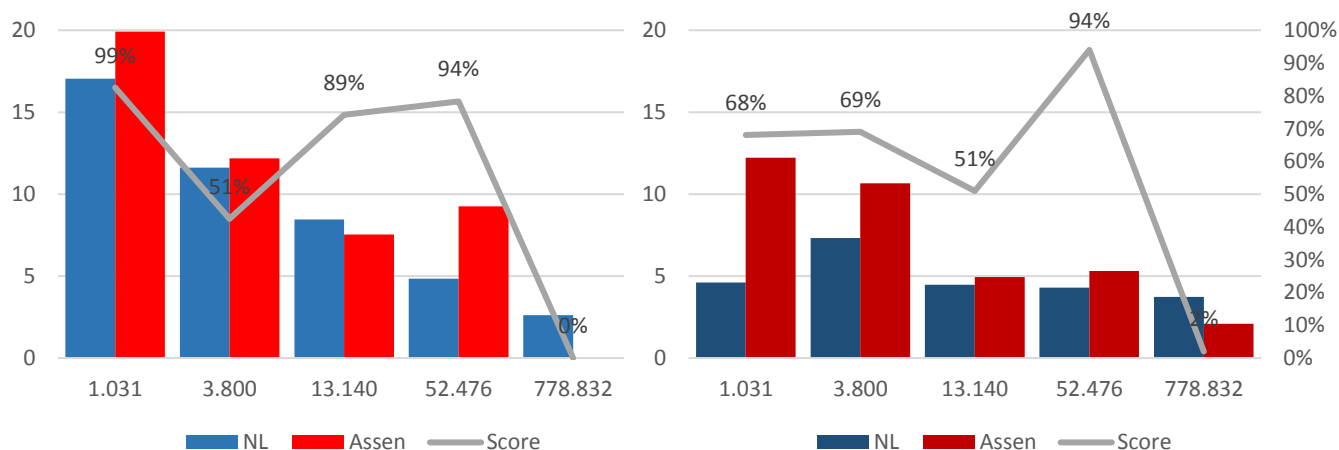
Voor de stichtingen geldt dat de rendementen in de regio Assen veelal hoger zijn dan in vergelijkbare regio's in Nederland (figuur 2b, rechterpaneel). Het verschil is vooral groot bij de kleinste stichtingen en bij de stichtingen met een omzet tussen 52,476 en 778,832 miljoen euro. Dit verschil in financiële prestaties zien we ook indien de netto winstmarge als indicator wordt genomen (figuur 1b, rechterpaneel). Voor andere stichtingen zijn de verschillen in rendementen (en netto winstmarges) minder geprononceerd.

Figuur 2a. Rendement over vermogen zorginstellingen naar omvang (in mln euro) en organisatievorm^{*)}

^{*)} Het linkerpaneel is de verdeling voor Nederland; het rechterpaneel voor de regio Assen

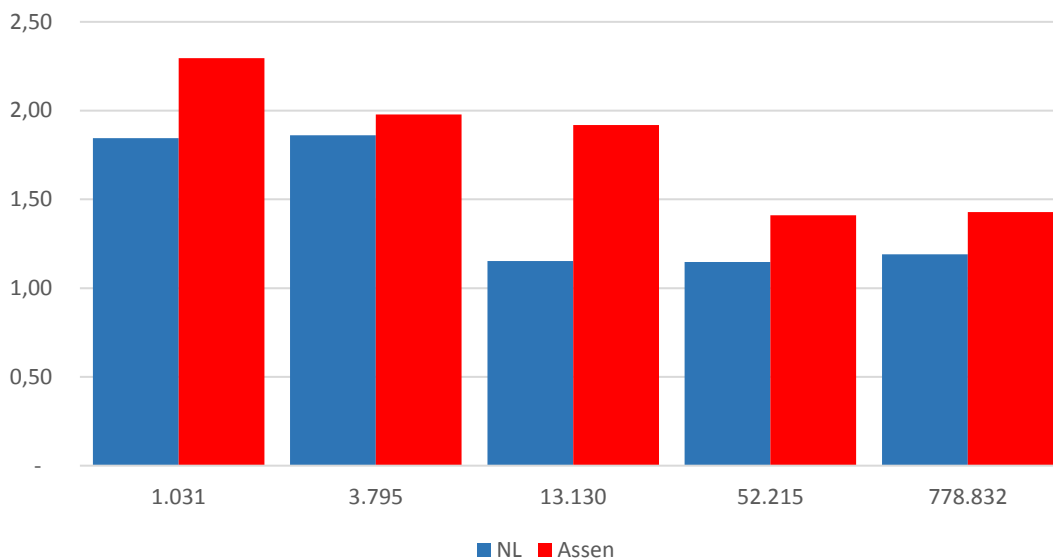
Figuur 2b. Rendement over vermogen zorginstellingen naar omvang (in mln euro) en organisatievorm^{*)}

^{*)} Het linkerpaneel vergelijkt BV's, het rechterpaneel vergelijkt stichtingen

De figuren 1 en 2 suggereren dat de grootste instellingen niet noodzakelijkerwijs de grootste netto winsten of rendementen weten te realiseren bij een gegeven capaciteit. Men zou verwachten dat grote instellingen flexibeler personeel en ruimte kunnen inzetten bij het verlenen van zorg. Dergelijke schaalvoordelen blijken echter overwegend te ontbreken, zoals ook deels bevestigd wordt in figuur 3.

Figuur 3: Omzet ten opzichte van de totale activa van zorgondernemingen in sectoren GGZ, MOVO, GHZ, VVT, multi-segment en geen segment info beschikbaar.

Figuur 3 laat zien hoe de ratio omzet/totale activa varieert met de grootte van de onderneming. Bij schaalvoordelen zou men verwachten dat deze ratio toeneemt met de grootte van de zorginstelling: grotere instellingen weten met hun totale activa relatief meer omzet te behalen omdat deze activa efficiënter ingezet kunnen worden. Het omgekeerde is eerder het geval, al daalt de ratio voor Nederland als geheel niet continu. Wel is de ratio bij kleinere instellingen hoger (namelijk ongeveer 1,86) dan bij de grotere instellingen (ongeveer 1,19). Voor de regio Assen is de daling van de ratio eenduidiger: de kleinste instellingen hebben een ratio omzet/totale activa gelijk aan 2,30, terwijl de grootste instellingen een omzet/activa-verhouding van ongeveer 1,46 hebben.

Theoretisch kunnen stijgende schaalopbrengsten verklaard worden door het bestaan van hoge vaste kosten. Veelal blijken de vaste activa van zorginstellingen betrekkelijk gering van omvang te zijn. Kleine zorginstellingen realiseren hun omzet voornamelijk met de inzet van personeel. In een aantal gevallen beschikken dergelijke zorginstellingen over een huizenvoorraad waarin cliënten gehuisvest kunnen worden. Als dit al een belangrijke activum zou zijn voor zorginstellingen, is het evident dat bij huisvesting geen schaalvoordelen te behalen zijn bij het uitbreiden van de omzet.

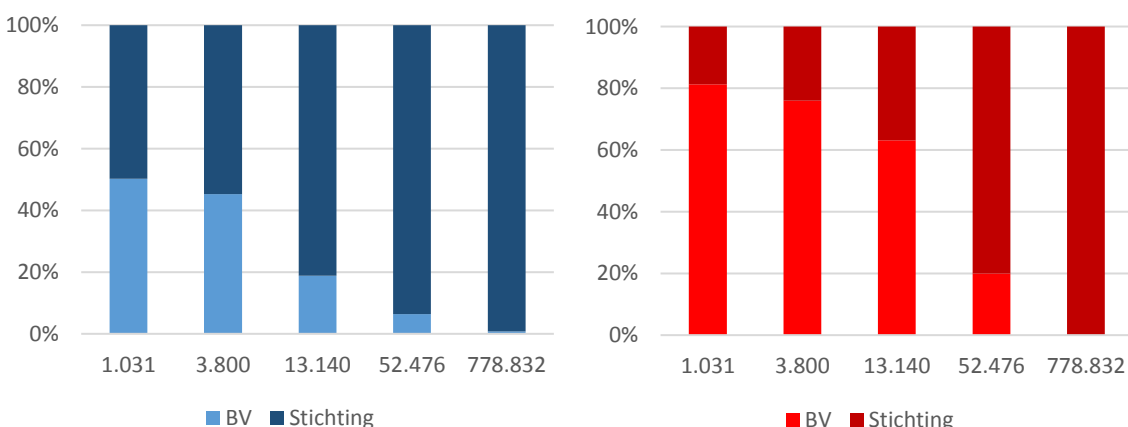
We kunnen concluderen uit de figuren 1 en 2 dat er in de regio Assen niet altijd een duidelijk verband bestaat tussen winsten of rendementen en omvang van de instelling. Dat geldt

met name voor de zorg-BV's: grote zorg-BV's behalen in de regio Assen nog hoge netto winstmarges (figuur 1b) of hoge rendementen over het vermogen (figuur 2b). De kleinste zorgBV's hebben echter eenduidig de hoogste netto winstmarges (figuur 1a, rechterpaneel) en de hoogste rendementen (figuur 2a, rechterpaneel). Het zij hier vermeld dat deze omvangrijke financiële prestaties nog enigszins getemperd worden door de grootste uitschieters in verliezen die ook bij kleinste zorgBV's worden aangetroffen. Het is zonder nader onderzoek van de administratie van deze zorginstellingen niet na te gaan wat de oorzaak is van de grote variatie in de financiële prestatie van deze kleine instellingen.

Een andere opvallende bevinding, namelijk de relatief hoge winsten die gemaakt worden door stichtingen met een omzet tot 3,800 miljoen euro kan evenmin zonder nader boekenonderzoek worden verklaard. Hoge winsten zouden het gevolg kunnen zijn van te weinig geleverde zorg in verhouding tot het verkregen budget, om zodoende hogere winstuitkeringen te kunnen genereren. Stichtingen mogen echter geen winst uitkeren, al zou indirect via gekoppelde BV's winsten in de loop der tijd kunnen wegvloeien.

Het gewicht dat we aan de conclusies ten aanzien van de financiële prestaties van zorgBV's en stichtingen kunnen toekennen hangt af van hun relatieve aantal. Uit figuur 4 blijkt dat er een verschil bestaat in het relatieve aantal BV's ten opzichte van het aantal stichtingen: terwijl in Nederland als geheel het aantal stichtingen groter is dan het aantal BV's voor iedere willekeurige omvang van de omzet, blijkt in de regio Assen tot een gemiddelde omzet van 52,476 miljoen euro zorginstellingen voornamelijk als BV's georganiseerd te zijn. Alleen bij zorginstellingen met een omzet vanaf 52,476 miljoen euro zijn er meer zorginstellingen georganiseerd als stichtingen dan als BV's. Het geringe aantal stichtingen met een omzet lager dan 52,476 miljoen euro (16 voor de regio Assen) maakt uitschieters meer mogelijk dan bij een groter aantal stichtingen (731 voor Nederland als geheel).

Figuur 4: Verdeling zorgondernemingen over type naar omvang^{*)}

^{*)} Het linkerpaneel is de verdeling voor Nederland; het rechterpaneel voor de regio Assen

Conclusies

Uit het eerdere onderzoek voor Nederland hebben wij geconcludeerd dat individuele zorginstellingen relatief hoge netto winstmarges kunnen behalen, oplopend tot in een enkel geval 80%. Voor de regio Assen is de hoogste netto winstmarge die we hebben aangetroffen gelijk aan 32,5%. Zowel in Nederland als in de regio Assen zijn het vooral kleinere instellingen die dergelijke extreme financiële prestaties laten zien. De kleinste zorgBV's in de regio Assen hebben een netto winstmarge van bijna 10%; de kleinste stichtingen in de regio Assen hebben een netto winstmarge van 4%. Dit zijn relatief hoge winstmarges.

De netto winstmarges van stichtingen in de regio Assen zijn gemiddeld hoger dan in Nederland als geheel. Vooral de zes stichtingen met een omzet tussen 1,031 en 3,800 miljoen hebben in de regio Assen boeken een relatief hoge gemiddelde netto winstmarge van bijna 7%.

ZorgBV's in de regio Assen behalen gemiddeld genomen hogere netto winstmarges dan zorgBV's in Nederland. Terwijl in Nederland de netto winstmarge van de grotere BV gemiddeld relatief laag is, geldt in de regio Assen dat BV's met een omzet tussen 13,140 en 52,476 miljoen euro gemiddeld de hoogste netto winstmarges behalen, namelijk van bijna 7% (3,9% voor Nederland als geheel).

Aanbevelingen

In dit onderzoek is alleen gekeken naar de financiële prestaties van de zorgbedrijven. Bedrijven met relatief hoge netto winstmarges, zoals de relatief kleine stichtingen (omzet tussen 1,031 en 3,800 miljoen euro) en de kleinste (omzet rond 1,031 miljoen euro) en relatief grote BV's (omzet tussen 13,140 en 52,476 miljoen euro) zouden deze hoge winstmarges kunnen realiseren omdat zij hun zorgverlening effectief en doelmatig hebben georganiseerd. De hoge winst zou echter ook gerealiseerd kunnen zijn ten koste van de kwaliteit van de zorg. Onderzoek daarom bij deze zorginstellingen de behaalde resultaten van de geleverde zorg. Daarnaast is het aan te bevelen analyses te maken van de jaarverslagen van individuele zorginstellingen om hoge netto winstmarges beter te kunnen verklaren.

Van een groot aantal zorginstellingen waarmee de gemeente Assen contracten heeft ontbreekt financiële informatie. In het bijzonder blijft van 66% van deze zorginstellingen de financiële huishouding buiten beeld. Het zou daarom aan te bevelen zijn als de gemeente Assen zorginstellingen vraagt de gebruikelijke financiële informatie te overleggen (balans en winst/verliesrekening met toelichting), alvorens ze een contract krijgen aangeboden.

Het is gewenst om het management van instellingen met relatief hoge netto winstmarges (zeg hoger dan 5%) een plan te vragen over de besteding van de winst en winstreserves. Hierbij dient vanzelfsprekend de omvang van de financiële buffers van de instellingen in het oog gehouden te worden. Als deze buffers voldoende van omvang zijn, zouden deze winstreserves in zorg geïnvesteerd moeten worden. Dit zou uit de plannen van de zorginstellingen moeten blijken. De gemeente dient de besteding van de winstreserves in de loop der tijd te monitoren.

Literatuur

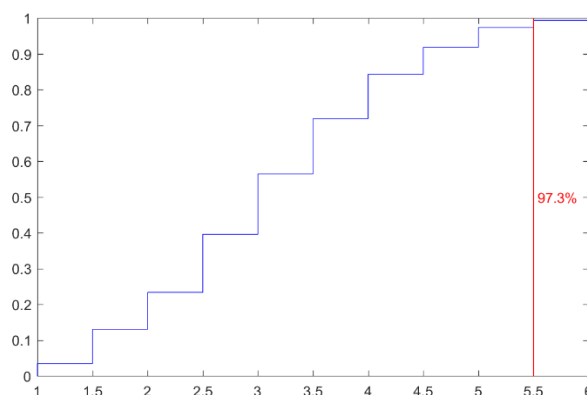
Suijs Jeroen en Harrie Verbon, *De winsten van zorginstellingen*, Universiteit van Tilburg, 2016.
www.jaarverslagenzorg.nl/, geraadpleegd juni 2016.

Appendix 1: Simulatie analyse

Het onderzoek vergelijkt de financiële prestaties van zorginstellingen in de regio Assen met die van zorginstellingen in geheel Nederland. Tabel 2, bijvoorbeeld, maakt een vergelijking per sector op basis van gemiddelde prestatieindicatoren zoals omzet en netto winstmarge. Een hogere gemiddelde nettowinstmarge voor de regio Assen suggereert dat zorginstellingen in de regio Assen hogere winsten genereren met zorggelden dan zorginstellingen in Nederland. Echter, een probleem in deze vergelijking is dat de steekproeven van verschillende omvang zijn. Laten we dit illustreren aan de hand van een voorbeeld.

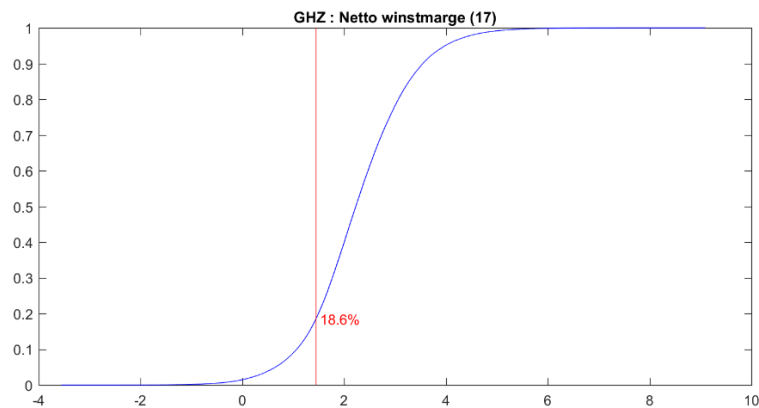
Twee dobbelstenen zijn hetzelfde wanneer de kans op x ogen bij beide dobbelstenen hetzelfde is voor elk mogelijke uitkomst $x=1,2,\dots,6$. Een manier om te toetsen of twee dobbelstenen gelijk zijn, is om een aantal keer te gooien met de dobbelstenen en voor elke dobbelsteen het gemiddelde aantal ogen te berekenen. Bij gelijke dobbelsteen zou dit gemiddelde ongeveer aan elkaar gelijk moeten zijn. Beschouw nu 2 dobbelsteen; met dobbelsteen 1 wordt $n_1=2$ keer gegooid en met dobbelsteen 2 wordt $n_2=30$ gegooid. Veronderstel dat de gemiddeldes achtereenvolgens gelijk zijn aan 5,50 en 3,10. Het gemiddelde van dobbelsteen 1 is aanzienlijk hoger dan dat van dobbelsteen 2. Men zou nu kunnen concluderen dat de dobbelstenen niet gelijk zijn. Echter, een mogelijke verklaring hiervoor is het verschil in steekproefomvang. Bij $n_2=30$ is de kans op een extreme uitkomst als 5,50 veel kleiner dan bij $n_1=2$ worpen. Bij $n_2=30$ worpen is het niet verrassend dat het gemiddelde in de buurt van 3,50 ligt; hoe groter de steekproef, hoe dichter het gemiddelde van een dobbelsteen bij 3,50 zal liggen. Een vergelijking van de gemiddeldes is dus niet ‘eerlijk’ wanneer de gemiddeldes gebaseerd zijn op steekproeven van verschillende omvang.

Een betere manier om de gemiddeldes met elkaar te vergelijken is via een statistische toets. Een dergelijke toets veronderstelt dat het steekproefgemiddelde een normale kansverdeling volgt; bij kleine steekproeven is aan deze veronderstelling helaas niet voldaan. Een alternatieve manier is om voor dobbelsteen 2 een kansverdeling te construeren van het gemiddelde op basis van 2 worpen in plaats van $n_2=30$ worpen. Uit de 30 worpen kun je 2 worpen willekeurig selecteren en hiervan het gemiddelde berekenen. Dit kun je m keer herhalen en vervolgens kun je bepalen wat de kans is dat het gemiddelde van 2 worpen kleiner is dan x . Onderstaande figuur laat deze kansverdeling zien voor $m=100.000$ herhalingen (i.e., blauwe lijn). Bijvoorbeeld, de kans op een gemiddelde kleiner dan 2 is ongeveer 13,0% (i.e., 13.000 keer was het gemiddelde van 2 willekeurig gekozen worpen kleiner dan 2); de kans op een gemiddelde kleiner dan 4,5 is 71,9%. We kunnen nu ook bepalen wat de kans is dat het gemiddelde 5,50 van dobbelsteen 1 optreedt. De figuur laat zien dat de kans op minder dan 5,5 gelijk is aan 97,3%. De kans op een uitkomst van 5,50 of meer is dus slechts 2,7%. Dit is zeer laag en zou betekenen dat het zeer onwaarschijnlijk is dat beide dobbelstenen gelijk zijn.

Deze procedure kunnen we ook toepassen op het onderzoek voor de zorginstellingen in de regio Assen. We illustreren dit voor de gemiddelde nettowinstmarge in de sector gehandicaptenzorg (GHZ). Tabel 2 laat zien dat

de gemiddelde nettowinstmarge voor de regio Assen en Nederland voor de sector GHZ achtereenvolgens gelijk is aan 2,11% en 1,45%, gebaseerd op een steekproefomvang van achtereenvolgens 17 en 330 zorginstellingen. De steekproef voor Nederland is dus bijna 20 keer groter dan die van de regio Assen. Onderstaande figuur geeft de kansverdeling van de gemiddelde netto winstmarge voor Nederland. Deze is bepaald door 100.000 keer uit de 330 Nederlandse zorginstellingen een willekeurige steekproef van 17 zorginstellingen te nemen en hiervan de gemiddelde netto winstmarge te bepalen. De gemiddelde netto winstmarge varieert tussen -4,0% en +10,0%. De kans op een gemiddelde nettowinstmarge van 2,0% of minder is ongeveer 40%. Voor de regio Assen is de gemiddelde netto winstmarge 1,45%. De kans op een gemiddelde nettowinstmarge van 1,45% of minder is slechts 18,6%. Deze 18,6% noemen we in het onderzoek de 'score' voor de regio Assen. Het geeft de financiële prestatie van de regio Assen weer ten opzichte van Nederland. De 'score' geeft de kans weer dat een willekeurige steekproef voor Nederland van dezelfde omvang en afkomstig uit dezelfde sector slechter scoort dan de regio Assen. Een hoge score (i.e., 90,0% of hoger) voor een financiële maatstaf betekent dat de regio Assen uitzonderlijk hoog scoort: significant hoger dan het gemiddelde in Nederland.

Appendix 2: Definities

Gebruikte definities in dit onderzoek:

Variabele	DigiMV-code	Omschrijving in DigiMV
<i>Omzet</i>	<i>jeu10800</i>	<i>Som der bedrijfsopbrengsten</i>
<i>Totale activa</i>	<i>jeu09300</i>	<i>Totale activa (vaste + vlottende activa)</i>
<i>Netto winst</i>	<i>jeu12100</i>	<i>Resultaat</i>
<i>EBIT</i>	<i>jeu11210</i>	<i>Bedrijfsresultaat</i>
<i>Belastingen</i>	<i>jeu11600</i>	<i>Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsvoering</i>

$\text{Netto winstmarge} = \text{Netto winst} / \text{Omzet}$

$\text{Rentabiliteit totale vermogen} = (\text{EBIT} - \text{belastingen}) / \text{Totale activa}$

Appendix 3: Indeling zorginstellingen regio Assen naar sectoren

Geestelijke gezondheidszorg			
Naam instelling	Vestigingsplaats	KvK	
Connecting Hands - Prozorg Bv	Leeuwarden	1108725	
Cultureel Maatschappelijk Zorgbureau	Groningen	55250920	(2014)
Eleos, stichting gereformeerde geestelijke gezondheidszorg	Amersfoort	32078404	
Horizon begeleiding	Ter Aard	4084238	
Jan Arends B.V.	Arnhem	6063669	
Leveo Care B.V. (h.o. CareHouse)	Rotterdam	17259872	
Molendrift B.V.	Groningen	2078846	
Prokino / X.M. Bezuijen	Amsterdam	34162208	(2015)
R95 Routes naar Zorg Groningen B.V.	Groningen	1124495	
Statera Jeugd en Gezin	Leek	1136982	
Stichting Elker	Groningen	41013213	(2015)
stichting GGZ Drenthe	Assen	41186586	
Stichting Lentis Maatschappelijke Onderneming	Zuidlaren	41013211	(2014)
Stichting Terwille	Groningen	2064565	(2014)
Stichting WerkPro	Groningen	2060268	(2014)
Stichting Yorneo c.s.	Assen	4062063	(2015)
Verslavingszorg Noord Nederland	Groningen	2084324	
Zorggroep Stad en Ommeland	Groningen	55250734	(2014)

Maatschappelijke opvang			
Naam instelling	Vestigingsplaats	KvK	
Humanitas Onder Dak Twente	Hengelo	8090143	
Limor (Landelijke Instelling voor Maatschappelijke Ondersteuning en Rehabilitatie)	Leeuwarden	2071053	(2015)
Stichting Terwille	Groningen	2064565	(2015)
Stichting Timon / mevr. J.J.A. Olij	Zeist	41180521	(2015)
Stichting Zienn	Leeuwarden	1124315	

Gehandicaptenzorg			
Naam instelling	Vestigingsplaats	KvK	jaar
Humanitas DMH (stichting)	Nieuwegein	41202793	
Ko-Bus BV	Zeijerveen	53006151	
Professionals in NAH BV	Lochem	8149897	
s Heerenloo regio Noord Oost Nederland	Bedum	41190166	
Stichting Ambiq	Hengelo	51662000	(2015)
Stichting De Noorderbrug	Groningen	2055577	
Stichting Goed Geregeld	Groningen	2099868	
Stichting Sprank / W.O. Sierksma	Zwolle	41188061	
Van Boeijen	Assen	41186587	

Verpleging, verzorging en thuiszorg			
Naam instelling	Vestigingsplaats	KvK	
Accare (Stichting Universitaire en Algemene Kinder- en Jeugdpsychiatrie Noord-Nederland)	Assen	4055278	
Accolade Zorggroep	Bosch en Duin	41180026	
AndersOm Thuisbegeleiding B.V.	Assen	52044343	
Beter Thuis Wonen	Hoogeveen	4081137	
Buurtdiensten Nederland	Almelo	8142671	
Chalcedoonzorg B.V.	Smilde	1175064	
De Buurtzuster	Roden	55480845	(2014)
Dignis	Zuidlaren	41009641	(2014)
Mijn Thuiszorg	Hoogeveen	60786469	(2015)
PrivaZorg Wmo Beheer BV	Amersfoort	32113805	
Stichting Residentie Buitenzorg / A.E. Schiphuis-Piel	Groningen	2088757	
Stichting Woon- en Zorgcentrum de Westerkim	Hoogeveen	41017511	
Stichting Zorggroep Drenthe	Assen	4087125	
Wijkzorg Comfort B.V.	Groningen	1157045	
Zorg Intens BV	Drachten	55772803	
ZorgZaak	Hoogeveen	4069088	

Multi-segment			
Naam instelling	Vestigingsplaats	KvK	
Cultureel Maatschappelijk Zorgbureau	Groningen	55250920	(2015)
CURA XL	Assen	1173273	(2014)
De Buurtzuster	Roden	55480845	(2015)
Fier Fryslan	Leeuwarden	41000503	
Limor (Landelijke Instelling voor Maatschappelijke Ondersteuning en Rehabilitatie	Leeuwarden	2071053	(2014)
Omega Groep BV	Zwolle	5075690	(2015)
Prokino / X.M. Bezuijen	Amsterdam	34162208	(2014)
Stichting Ambiq	Hengelo	51662000	(2014)
Stichting Bezinn	Assen	4067432	
Stichting Community Support	Groningen	2093945	
Stichting Elker	Groningen	41013213	(2014)
Stichting Icare	Meppel	8173909	
Stichting Jade MO	Geeuwenburg	4066218	
Stichting Leger des Heils W&G Noord	Almere	41208154	
Stichting Lelie Zorggroep	Capelle a/d IJssel	24486069	
Stichting Plekzat	Alteveer	1144972	(2015)
Stichting Promens Care	Assen	4082725	
Stichting Timon / mevr. J.J.A. Olij	Zeist	41180521	(2014)
Stichting WerkPro	Groningen	2060268	(2015)
Stichting Yorneo c.s.	Assen	4062063	(2014)
Zorggroep Stad en Ommeland	Groningen	55250734	(2015)

Geen segment info beschikbaar			
Naam instelling	Vestigingsplaats	KvK	
De Trans (stichting)	Rolde	4084443	
DZNN	Joure	51968126	
Handicare Trapliften	Heerhugowaard	37080695	(2014)
Meyra Retail & Services B.V.	Nijkerk	8023391	
Pi-Groep / dhr. T. Nijboer	Drachten	1103220	(2015)
Regionaal Instituut voor Dyslexie (RID)	Arnhem	9120190	
Stichting MJD Groningen / J.E.M. Aaldering	Groningen	41013439	(2015)
VMNN (Vervoers Management Noord-Nederland)	Assen	1083548	

Appendix 4: Indeling BV's regio Assen naar omvang

BV (omzet kleiner dan 1,03 mln euro)		
Naam instelling	Vestigingsplaats	KvK
Chalcedoonzorg B.V.	Smilde	1175064
Cultureel Maatschappelijk Zorgbureau	Groningen	55250920
DZNN	Joure	51968126
Mijn Thuiszorg	Hoogeveen	60786469 (2015)
Statera Jeugd en Gezin	Leek	1136982
Zorg Intens BV	Drachten	55772803
Zorggroep Stad en Ommeland	Groningen	55250734

BV (omzet tussen 1,03 mln en 3,80 mln euro)		
Naam instelling	Vestigingsplaats	KvK
AndersOm Thuisbegeleiding B.V.	Assen	52044343
Connecting Hands - Prozorg Bv	Leeuwarden	1108725
CURA XL	Assen	1173273 (2014)
De Buurtzuster	Roden	55480845
Horizon begeleiding	Ter Aard	4084238
Jan Arends B.V.	Arnhem	6063669 (2014)
Ko-Bus BV	Zeijerveen	53006151
Leveo Care B.V. (h.o. CareHouse)	Rotterdam	17259872
Omega Groep BV	Zwolle	5075690 (2015)
R95 Routes naar Zorg Groningen B.V.	Groningen	1124495
Wijkzorg Comfort B.V.	Groningen	1157045

BV (omzet tussen 3,80 mln en 52,48 mln euro)		
Naam instelling	Vestigingsplaats	KvK
Beter Thuis Wonen	Hoogeveen	4081137
Jan Arends B.V.	Arnhem	6063669 (2015)
Molendrift B.V.	Groningen	2078846
Pi-Groep / dhr. T. Nijboer	Drachten	1103220 (2015)
Professionals in NAH BV	Lochem	8149897
Regionaal Instituut voor Dyslexie (RID)	Arnhem	9120190
VMNN (Vervoers Management Noord-Nederland)	Assen	1083548 (2015)
ZorgZaak	Hoogeveen	4069088 (2015)

BV (omzet tussen 52,48 mln en 778,83 mln euro)		
Naam instelling	Vestigingsplaats	KvK
Handicare Trapliften	Heerhugowaard	37080695 (2014)
Meyra Retail & Services B.V.	Nijkerk	8023391
PrivaZorg Wmo Beheer BV	Amersfoort	32113805
VMNN (Vervoers Management Noord-Nederland)	Assen	1083548 (2014)
ZorgZaak	Hoogeveen	4069088 (2014)

Appendix 5: Indeling stichtingen regio Assen naar omvang

Stichting (omzet kleiner dan 1,03 mln euro)			
Naam instelling	Vestigingsplaats	KvK	
Stichting Community Support	Groningen	2093945	
Stichting Plekzat	Alteveer	1144972	(2015)

Stichting (omzet tussen 1,03 mln en 3,80 mln euro)			
Naam instelling	Vestigingsplaats	KvK	
Stichting Goed Geregeld	Groningen	2099868	
Stichting Residentie Buitenzorg / A.E. Schiphuis-Piel	Groningen	2088757	
Stichting Terwille	Groningen	2064565	

Stichting (omzet tussen 3,80 mln en 52,48 mln euro)			
Naam instelling	Vestigingsplaats	KvK	
Humanitas Onder Dak Twente	Hengelo	8090143	
Stichting Bezinn	Assen	4067432	
Stichting MJD Groningen / J.E.M. Aaldering	Groningen	41013439	(2015)
Stichting Woon- en Zorgcentrum de Westerkim	Hoogeveen	41017511	

Stichting (omzet tussen 52,48 mln en 778,83 mln euro)			
Naam instelling	Vestigingsplaats	KvK	
Accolade Zorggroep	Bosch en Duin	41180026	
Eleos, stichting gereformeerde geestelijke gezondheidszorg	Amersfoort	32078404	
Fier Fryslan	Leeuwarden	41000503	
Limor (Landelijke Instelling voor Maatschappelijke Ondersteuning en Rehabilitatie)	Leeuwarden	2071053	
Prokino / X.M. Bezuijen	Amsterdam	34162208	
Stichting De Noorderbrug	Groningen	2055577	
Stichting Elker	Groningen	41013213	
Stichting Jade MO	Geeuwenburg	4066218	
Stichting Sprank / W.O. Sierksma	Zwolle	41188061	
Stichting Timon / mevr. J.J.A. Olij	Zeist	41180521	
Stichting WerkPro	Groningen	2060268	
Stichting Yorneo c.s.	Assen	4062063	
Stichting Zienn	Leeuwarden	1124315	
Stichting Zorggroep Drenthe	Assen	4087125	

Stichting (omzet meer dan 778,83 mln euro)		
Naam instelling	Vestigingsplaats	KvK
Accare (Stichting Universitaire en Algemene Kinder- en Jeugdpsychiatrie Noord-Nederland)	Assen	4055278
Buurtdiensten Nederland	Almelo	8142671
De Trans (stichting)	Rolde	4084443
Dignis	Zuidlaren	41009641 (2014)
Humanitas DMH (stichting)	Nieuwegein	41202793
s Heerenloo regio Noord Oost Nederland	Bedum	41190166
Stichting Ambiq	Hengelo	51662000
stichting GGZ Drenthe	Assen	41186586
Stichting Icare	Meppel	8173909
Stichting Leger des Heils W&G Noord	Almere	41208154
Stichting Lelie Zorggroep	Capelle a/d IJssel	24486069
Stichting Lentis Maatschappelijke Onderneming	Zuidlaren	41013211 (2014)
Stichting Promens Care	Assen	4082725
Van Boeijen	Assen	41186587
Verslavingszorg Noord Nederland	Groningen	2084324